SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:851

av Alexander Svensson m.fl. (M)

Elpriser och stabil elförsörjning i Skåne

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområdesindelningen och dess effekter samt om att överväga att utreda möjligheterna att återgå till ett elprisområde och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Svenska kraftnät i uppdrag att få på plats en lösning gällande elområdena som inte missgynnar Skåne, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige fortsätter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Svenska kraftnät ett uppdrag att arbeta utifrån målsättningen att garantera en minimikapacitet i överföringen mellan elområde 3 och elområde 4, utifrån förstärkning av nät samt vid upphandling av stödtjänster, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att etablera små modulära reaktorer i Skåne som baskraft och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda nya möjligheter att använda flaskhalsintäkter för kapacitetshöjande åtgärder i SE4 och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vintern står för dörren och återigen drabbas skåningarna och alla andra boende i elprisområde 4 (SE4) av orättvisa och höga elpriser. Orsakerna är flera – låg självförsörjningsgrad i SE4, underhåll av kärnkraftsreaktorer, höga priser från andra länder och bristande överföringskapacitet inom Sverige är några av faktorerna bakom detta. Som exempel var dygnsmedelspriset i SE4 den 10 november 443,95 öre att jämföra med SE1 som hade 59,53 öre samma dygn.

Under den gånga mandatperioden har den moderatledda regeringen haft energifrågan högt på dagordningen, vilket är glädjande och viktigt. De första stegen har tagits för ny kärnkraft i Sverige, elskatten har sänkts och ett högkostnadsskydd har funnits på plats för att lindra effekterna när priserna varit som högst. Likaså har en strategisk effektreserv upphandlats i form av Karlshamnsverket.

Situationen med både pris och bristande tillgång på effekt går ut över hushållen, samtidigt som det hämmar företagens tillväxtmöjligheter och försvårar den gröna omställningen. Enligt Sydsvenska handelskammaren riskerar Skåne gå miste om cirka 200 000 jobb fram till 2030. Det är allvarligt i ett läge där Skåne är den region som har Sveriges högsta arbetslöshet.

Oavsett regering är det viktigt att Sverige får ett elsystem som ger en trygg tillgång på ren och fossilfri el, samtidigt som priserna blir mer rättvisa.

Överföringskapacitet

För att trygga både tillgången på elektricitet, och för att komma till rätta med prisskillnaderna är det av yttersta vikt att kraftöverföringskapacitet mellan elprisområdena byggs ut skyndsamt.

Det är därför angeläget att Svenska kraftnät uppdras att fortsätta med utbygganden av överföringskapaciteten, men också till att börja med säkerställer en tillräcklig miniminivå så att inte situationer med effektbrist riskerar att uppstå, som riskerar att negativt påverka framväxten av nya arbetstillfällen och företagsetableringar.

Elprisområdena

Svenska kraftnät har haft i uppdrag att göra en ny analys av elområdesindelningen, med redovisning planerad till 29 januari 2027.

De skånska riksdagsledamöterna följer denna process och kommer bevaka de skånska intressena för att säkerställa att en lösning kommer på plats för rättvisa och likvärdiga elpriser även i södra Sverige. Det kan också framhållas att det finns en skrivning i Tidöavtalet om att skapa förutsättningar för stabilare och lägre elpriser så att Sverige på sikt kan bli ett samlat elprisområde.

Det är av yttersta vikt att Sverige får en områdesindelning som inte missgynnar enskilda delar av landet.

Planera för kärnkraft i Skåne

Kärnkraft ger ren el, är planerbar och säkerställer en trygg elförsörjning när det inte blåser eller solen inte skiner. Tidigare hade Sverige som mål att ha 100 procent förnybar energi. Regeringen ändrade målet 2023 så att energin ska vara 100 procent fossilfri. Detta för att skapa förutsättningar för utbyggnaden av ett robust fossilfritt elsystem i Sverige så att alla i Sverige – såväl hushållen som företagen – ska kunna ställa om. Då är det viktigt att möjliggöra elektrifieringen av transportsektorn och industrin så snabbt som möjligt.

Ett kärnkraftverk skulle sannolikt täcka hela Skånes elbehov. Danmark, som framför allt använder kol- och vindkraft, importerar i genomsnitt lika mycket el som två kärnkraftverk producerar. Det mesta av importen kommer idag från Norge, men Norge har signalerat att exporten till Danmark kan minska framöver. Om Barsebäck åter tas i bruk kan verket leverera både el och fjärrvärme – till Malmö och även till Köpenhamn. Med lagstiftning, infrastruktur och expertis på plats blir det enkelt för Sverige att exportera el till Danmark. Det skulle minska Danmarks beroende av fossila bränslen. Genom att bygga kokvattenreaktorer (BWR), som tidigare fanns i Barsebäck, kan vi ta vara på befintlig kunskap och kombinera den med modern teknik. Samtidigt får Sverige en bra mix, eftersom andra planerade reaktorer är tryckvattenreaktorer (PWR).

Små modulära reaktorer (SMR) och mikro modulära reaktorer (MMR) representerar nästa generations reaktorteknik. Säkerheten är förbättrad, byggtid är kortare och dessa metoder har större potential för lokalt anpassad energiproduktion.

Nyttja flaskhalsintäkterna

Flaskhalsintäkter, även kallade kapacitetsintäkter, uppstår när elpriserna skiljer sig åt mellan Sveriges elområden och mellan Sverige och angränsande länder. Intäkterna är

huvudsakligen en följd av begränsningar i överföringskapaciteten i det svenska transmissionsnätet och mellan länderna

Flaskhalsintäkterna finansieras ytterst av elkunderna och tillfaller de systemansvariga transmissionsnätsoperatörerna. Enligt EU:s elmarknadsregelverk ska medlen i första hand användas för att öka eller upprätthålla överföringskapaciteten och därigenom bidra till en bättre fungerande elmarknad och minskade prisskillnader mellan olika elområden.

Under senare år har flaskhalsintäkterna varit historiskt höga samtidigt som de ackumulerade medlen hos Svenska kraftnät vuxit kraftigt. Trots att investeringstakten i transmissionsnätet har ökat kvarstår betydande belopp som ännu inte omsatts i konkreta kapacitetshöjande åtgärder. Samtidigt visar myndighetens långsiktiga prognoser att betydande ytterligare flaskhalsintäkter väntas tillföras under kommande år, vilket understryker behovet av ett mer offensivt och ändamålsenligt användande av medlen.

Det råder fortfarande osäkerhet kring vilka åtgärder som kan finansieras med flaskhalsintäkter enligt EU:s regelverk. Myndigheter, marknadsaktörer och andra berörda intressenter gör i vissa fall olika bedömningar av hur regelverket ska tolkas och tillämpas.

ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) övervakar att flaskhalsintäkter används i enlighet med EU:s regelverk och har tagit fram en metodik som vägleder medlemsstaternas användning av medlen. I denna metodik finns ett utrymme för finansiering av åtgärder som bidrar till att optimera användningen av befintliga och nya tillgångar samt ökar den tillgängliga överföringskapaciteten. Det finns skäl att närmare pröva hur dessa möjligheter kan användas i svensk kontext för att snabbare stärka elförsörjningen i framför allt södra Sverige.

Svenska kraftnät redovisar årligen sina planer för användningen av flaskhalsintäkter till Energimarknadsinspektionen. Även om investeringarna i transmissionsnätet ökat kraftigt under senare år och rekordstora nätinvesteringar nu genomförs kvarstår behovet av att fler kapacitetshöjande åtgärder genomförs på kortare sikt, särskilt i de delar av landet där effektbristen är som störst.

Samtidigt pekar Svenska kraftnäts analyser fortsatt på betydande effektutmaningar i södra Sverige under de kommande åren. Till dess att planerade stamnätsförstärkningar och ny planerbar elproduktion har kommit på plats finns ett tydligt behov av åtgärder som kan stärka kapaciteten och robustheten i elsystemet på kortare sikt.

Svenska kraftnät bör ges ett tydligt uppdrag att, inom ramen för EU:s regelverk, aktivt pröva fler möjligheter att använda flaskhalsintäkter för kapacitetshöjande åtgärder. Särskilt fokus bör riktas mot åtgärder som kan stärka effekt- och överföringskapaciteten i elområde 4, minska prisskillnaderna mellan norra och södra Sverige, samt tidigarelägga nyttan av de investeringar som redan planeras i transmissionsnätet.

Bakom motioner står samtliga skånska moderata riksdagsledamöter.

Alexander Svensson (M)

Mats Sander (M)

Amanda Thonander (M)

Lars Johnsson (M)

Tony Rahm (M)

Boriana Åberg (M)

Daniel Lyckestam (M)

Peter Ollén (M)

Edmir Mehmeti (M)